

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ШИКІНА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 338.488.2:640.412:330.33.012

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ
МАЛОЇ МІСЬКОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки та управління туризмом Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Галасюк Світлана Сергіївна,
Одеський національний економічний університет,
доцент кафедри економіки та управління туризмом

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Мельниченко Світлана Володимирівна,
Київський національний торговельно-
економічний університет, проректор з наукової роботи

кандидат економічних наук, доцент
Білецька Ірина Мирославівна,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут
менеджменту Тернопільського національного
економічного університету, доцент кафедри міжнародної
економіки, маркетингу і менеджменту

Захист відбудеться «27» березня 2015 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.03 в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 217.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 211.

Автореферат розісланий «25» лютого 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. А.Сиротенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Останнім часом розширюється спектр питань, спрямованих на підвищення ефективності управління підприємствами рекреаційно-туристичної сфери, у тому числі готелів, як сегмента індустрії туризму, успішна діяльність якого спроможна надати поштовх для розвитку всієї вітчизняної економіки. У фокусі споживчих очікувань та економічних інтересів суб'єктів господарювання конкретного організаційно-економічного забезпечення вимагає розвиток створених за період ринкових реформ готельних підприємств малої місткості, які за рівнем сервісу успішно конкурують, а часто й випереджають великі готелі. Попри те, що частка готельних підприємств малої місткості (ГПММ) у загальному реалізованому попиті на готельні послуги ще залишається незначною, в Україні помітна тенденція до збільшення їхньої кількості.

Багатоаспектність проблеми створення нових малих підприємств у сфері готельного господарства зумовлює актуальність розробки організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості, спроможного підтримати атмосферу здорової конкуренції в готельному бізнесі й перетворити готельні підприємства малої місткості в об'єкти впровадження інновацій, економічних трансформацій і реформ. З огляду на це, виникає об'єктивна необхідність теоретичного обґрунтування вдосконалення організаційно-економічного забезпечення діяльності готельних підприємств малої місткості, збереження й підтримки довгострокових трендів їхнього економічного розвитку з урахуванням пріоритетних національно-економічних інтересів розвитку рекреаційно-туристичної сфери України.

Збільшення ролі туризму та готельного господарства в економічному розвитку націлює багатьох вітчизняних і зарубіжних учених приділяти увагу актуальним проблемам функціонування готельного бізнесу. Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із діяльністю підприємств готельного бізнесу, їхньої конкурентної переваги належить багатьом науковцям: Л. Г. Агафоновій, В. К. Бабарицькій, І. М. Білецькій, М. Г. Бойко, В. Г. Герасименку, Н. М. Кузнецовій, О. О. Любіцевій, М. П. Мальській, С. В. Мельниченко, Г. Б. Муніну, С. Г. Нездоймінову, П. Р. Пуцентейлу, В. Ф. Семенову, В. С. Сеніну, Н. В. Чорненькій, О. Д. Чудновському, І. М. Школі, Г. А. Яковлеву та ін. Аналізу чинників, що визначають динаміку діяльності готельних підприємств малої місткості присвячено роботи С. С. Галасюк, О. О. Мусакіна, О. О. Родіонова, О. М. Юр'євської.

Наявність численних досліджень діяльності підприємств готельного бізнесу, їхнього розвитку, організаційно-економічного регулювання на різних рівнях не знімає проблематичності й дискусійності окремих принципів питань. Недостатність опрацювання, складність формування організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості, важливість їхнього теоретико-методичного обґрунтування та практичного впровадження зумовили актуальність проведення наукових розробок, визначили вибір теми, мети і завдань дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економіки та управління туризмом Одеського національного економічного університету у межах: держбюджетної теми «Економічні засади функціонування та розвитку спеціалізованих туристичних ринків Одеського регіону» (ДР № 0110U002460, 2010-2012 рр.) – автором запропоновано заходи щодо вдосконалення термінологічного апарату в сфері надання готельних послуг, виявлено особливості функціонування та тенденції розвитку готельних підприємств малої місткості, обґрунтовано підходи до розподілу малих готелів на певні групи для проведення більш детального аналізу їхньої діяльності; а також госпдоговірної теми «Методичні та організаційні засади механізму гнучкого ціноутворення на основні послуги готельного підприємства» (ДР № 0111U000215, 2011 р.) – автором проведено діагностику впливу низки факторів на середню ціну номерного фонду малих готелів м. Одеси за допомогою економіко-математичних методів.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних і практичних рекомендацій організаційно-економічного характеру щодо функціонування готельних підприємств малої місткості.

Відповідно до поставленої мети автором сформульовано та вирішено такі завдання дослідження:

- уточнити теоретичні підходи щодо сутності організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості та визначити основні завдання для його змістовного наповнення на сучасному етапі розвитку суспільства;

- розглянути, оцінити й узагальнити наявні концепції та класифікації засобів розміщення туристів;

- провести аналіз інституційного та нормативно-правового регулювання формування і реалізації державної політики підтримки економічного розвитку готельних підприємств малої місткості в Україні;

- проаналізувати передумови та оцінити сучасний стан і динаміку розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області в контексті організаційно-економічного забезпечення їхньої діяльності;

- дослідити внутрішні інноваційні чинники організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості;

- систематизувати та вдосконалити методичні підходи до оцінювання функціонування готельних підприємств малої місткості;

- здійснити експертну оцінку стану організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості в Одеській області;

- розробити алгоритм створення нових форм організаційно-економічного розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області.

Об'єктом дослідження є процес організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження в роботі використовувалися такі методи: історичний метод пізнання – при вивченні виникнення засобів розміщення малої місткості, виявлення та розподілу на групи чинників, які сприяють або перешкоджають їхньому розвитку, методи узагальнення, індукції та дедукції, аналізу та синтезу – для визначення сутності окремих дефініцій по засобах розміщення, а також організаційно-економічного забезпечення їх функціонування; метод порівняльного аналізу – при проведенні дослідження термінологічного апарату національних стандартів України по засобах розміщення та інших нормативно-правових документів чинного законодавства про туризм; економіко-статистичні методи – для проведення аналізу основних показників розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області; діалектичний метод – для обґрунтування пропозицій щодо виявлення недоліків у внутрішніх чинниках організаційно-економічного забезпечення; графічний метод – для наочного зображення проблем розвитку малих готелів та діагностики їх цінової політики; метод експертної оцінки та багатовимірні статистичні методи – для аналізу проблем і перспектив розвитку готельних підприємств малої місткості; метод кореляційного та регресійного аналізу – у процесі дослідження цінової політики малих готелів.

Інформаційну базу дослідження склали основні положення наукових концепцій, прикладні розробки вітчизняних та зарубіжних учених і практиків у сфері готельного господарювання; законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади у сфері туризму, національні стандарти по засобах розміщення туристів. Емпірична база дослідження представлена даними Державної служби статистики України, Державного агентства України з туризму і курортів, даними статистичної звітності сукупності готельних підприємств малої місткості, результатами анкетних опитувань, матеріалами періодичних видань, ресурсами мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в наступних теоретичних і методичних результатах:

удосконалено:

– змістову сутність організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості як системну реакцію, адекватну зовнішнім і внутрішнім впливам, а також механізми, важелі, інструменти та заходи щодо планування, фінансування, управління, які дають можливість не тільки узгоджувати, коригувати, враховувати та реалізовувати інтереси підприємства, але й сприяти створенню синергетичного ефекту від розширення функціональних можливостей готельних підприємств малої місткості;

– науково-теоретичні підходи до класифікації засобів розміщення, які, на відміну від наявних, ґрунтуються на критичному аналізі термінологічного апарату національних стандартів у готельному господарстві та інших нормативно-правових актів України про туризм з урахуванням міжнародного досвіду, практичне

застосування яких дозволить удосконалити процедуру впровадження добровільної сертифікації послуг з розміщення;

- дефініції понять «засіб розміщення», «аналогічний засіб розміщення» та «готель», що містяться в нормативно-правових документах чинного законодавства, застосування яких, на відміну від використовуваних, сприятимуть регулюванню розвитку готельного бізнесу України;

- системний підхід до аналізу передумов створення сегмента готельних підприємств малої місткості в готельному бізнесі Одеської області, що дозволило ідентифікувати їхню структуру шляхом виокремлення підсистем: «лідери», «послідовники лідерів», «середняки», «аутсайтери»;

набуло подальшого розвитку:

- методичні підходи до оцінювання стану організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості з застосуванням методу експертної оцінки, де визначено, що не тільки результат, а і практика оцінювання сприяє можливості створення нових ефективних форм діяльності готельного бізнесу;

- застосування методу таксономічного аналізу до групування готельних підприємств малої місткості, що дозволило обґрунтувати створення асоціації малих готелів в Одеській області на базі ідентифікованої в їхньому середовищі таксономічної групи «середняки»;

- механізм прийняття управлінських рішень органами державної влади і місцевого самоврядування, що включає до себе оцінку можливості формування організаційно-економічного забезпечення функціонування малих готелів за правовою, управлінською, регулювальною та тарифною складовими.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження мають теоретичне і практичне значення для вдосконалення організаційно-економічного забезпечення ефективного функціонування готельних підприємств і готельних підприємств малої місткості зокрема у формі запропонованих методичних підходів до аналізу діяльності малих готелів, а також при розробці окремих положень законодавчих і нормативних документів.

Висновки та пропозиції дисертаційної роботи використовуються в роботі Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі (довідка № 01-15/44 від 02.06.2014 р.), Асоціації «Туризм Одеси» (довідка № 438 від 10.06.2014 р.), ДП «Одеський регіональний центр стандартизації, метрології та сертифікації» (довідка № 1303-26/31 від 16.06.2014 р.), Державного агентства України з туризму та курортів (довідка № 2020/60/3-14 від 10.07.2014 р.), Державної установи «Науковий центр розвитку туризму» (довідка № 2016/14 від 11.08.2014 р.).

Основні результати проведеного дослідження впроваджено в практичну діяльність готельних підприємств: ПП «Інтеграл-Проект» («Maristella Club») (довідка № 12 від 30.11.2011 р.), ЗАТ «Лондонська-Брістоль» (довідка № 406 від 26.12.2011 р.), ТОВ «Моцарт-готель» (довідка № 36 від 07.02.2014 р.), ТОВ «Снігове Королівство» (довідка № 16 від 05.03.2014 р.).

Окремі положення дисертації впроваджено в навчальний процес Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Організація готельного господарства» та «Організація сфери туристичних послуг» (довідка № 01-10/1365 від 21.10.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею, у якій відображено авторський підхід до проблем організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості. Усі наукові результати, які викладено в дисертації та виносяться на захист, одержані автором особисто. Із наукових праць, які опубліковано у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише самостійно напрацьовані положення та висновки, про що вказано в переліку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження оприлюднювалися та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, зокрема: X Міжнародній науково-практичній конференції студентів, магістрантів, аспірантів та молодих учених «Проблеми та перспективи розвитку вітчизняного внутрішнього та в'їзного туризму: природна матеріально-технічна база, економічна і соціальна ефективність» (м. Донецьк, 6-7 травня 2008), IV науково-практичній конференції молодих науковців «Україна в умовах світової кризи: шляхи вирішення проблем» (м. Одеса, 25 березня 2009 р.), Міжнародній науковій конференції молодих учених «Молодь у науці – 2009» (м. Мінськ, 21-24 квітня 2009 р.), Підсумковій науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу Одеського державного економічного університету, академічних установ та вищих навчальних закладів України (м. Одеса, 14-15 квітня 2010 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу «Стан і перспективи інформаційно-інноваційного розвитку ринку туристичних послуг» (м. Святогірськ, 24 - 26 вересня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Вдосконалення механізму розвитку економіки України в умовах ринкових відносин» (м. Ужгород, 11-16 квітня 2011 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективні наукові дослідження – 2012» (м. Софія, 17-25 лютого 2012 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Наука і технологія: крок у майбутнє – 2012» (м. Прага, 27 лютого - 5 березня 2012 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Наукова думка інформаційного століття – 2012» (м. Перемишль, 7-15 березня 2012 р.), XI Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і докторантів «Менеджмент підприємницької діяльності» (м. Сімферополь, 4 - 5 квітня 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Організація діяльності підприємств туристичної індустрії в умовах інтеграційних процесів» (м. Тернопіль – Форос, 16-18 квітня 2013 р.), I Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи» (м. Одеса, 29-30 травня 2014 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 18-19 вересня 2014 р.).

Публікації. За результатами проведених досліджень автором опубліковано 29 наукових праць, у тому числі: 3 параграфи в колективній монографії; 11 статей – у наукових фахових виданнях, 3 публікації – у виданнях іноземних держав та виданнях України, що включено до наукометричних баз; 14 робіт – у матеріалах і тезах конференцій. Загальний обсяг публікацій 14,7 д. а., з яких особисто здобувачу належать – 12,85 д. а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і викладена на 306 сторінках. Основний зміст роботи становить 207 сторінок, що містять 54 таблиці та 20 рисунків, список використаних джерел охоплює 255 найменувань та викладений на 26 сторінках; 16 додатків подано на 72 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено методологічну основу і методи дослідження, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їхню апробацію.

У першому розділі **«Теоретичні основи організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості»** обґрунтовано сутність, зміст та основні складові організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості, розглянуто класифікацію засобів розміщення туристів, проаналізовано стан регуляторного забезпечення їхнього функціонування.

Готельне господарство як складова рекреаційно-туристичної сфери України розглядається з позиції системного підходу, підсистемою якого є сукупність готельних підприємств малої місткості. Спроможність цих підприємств забезпечити власне існування в динамічному середовищі значною мірою залежить від результативності організаційно-економічного забезпечення їхньої діяльності, яке є своєрідним підґрунтям їхнього функціонування.

Дефініція «організаційно-економічне забезпечення ГПММ» чітко не встановлена, тому, простеживши еволюцію поглядів закордонних і вітчизняних учених щодо загальних підходів до визначення цього терміна, ми дійшли висновку, що організаційно-економічне забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості – це системна реакція, адекватна зовнішнім і внутрішнім впливам, а також механізми, важелі, інструменти та заходи щодо планування, фінансування, управління, які дають можливість не тільки узгоджувати, коригувати, враховувати та реалізовувати інтереси підприємства, але й сприяти створенню синергетичного ефекту від розширення функціональних можливостей готельних підприємств малої місткості.

Організаційно-економічне забезпечення функціонування ГПММ розуміємо також як систему забезпечувальних процесів діяльності підприємства в певних умовах розвитку, які здійснюються через взаємодію організаційних й економічних складових, об'єднаних єдиною метою свого функціонування. Виявлено та

структуровано основні складові забезпечення функціонування ГПММ, які утворюють сукупність забезпечувальних процесів організаційного та економічного впливу, що сприяють діяльності підприємств і відповідають за створення необхідних умов для їхнього розвитку. Організаційна складова відповідає за створення необхідних структур та взаємозв'язків, які забезпечують функціонування системи, а економічна – за налагодження взаємовигідних відносин та пошук ресурсів, необхідних для роботи системи, та їх ефективного використання. Запропоновано схему складових забезпечення функціонування ГПММ (рис. 1).

Рис. 1. Складові забезпечення функціонування ГПММ

Джерело: розроблено автором.

Змістом організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості є послідовна зміна економічної складової під впливом організаційної, виявлення й впровадження найбільш ефективних способів управління, аналіз чинників зовнішнього і внутрішнього впливу та трансформаційних процесів, що змінюють їхній склад. За цими критеріями сукупність чинників в роботі систематизовано й поділено на такі, що сприяють або перешкоджають розвитку діяльності ГПММ. Така систематизація може стати

базою для визначення комплексу заходів організаційно-економічного забезпечення діяльності готельних підприємств малої місткості та сприятиме створенню синергетичного ефекту від взаємодії внутрішніх елементів або перешкоджатиме позиціонуванню та функціонуванню даних господарюючих суб'єктів на ринку готельних послуг у поточних фінансово-економічних та політичних умовах з урахуванням специфіки регіонів.

Досліджено класифікацію засобів розміщення, чинну на території України, виявлено недоліки у структуризації засобів розміщення туристів, обґрунтовано необхідність коригування національних стандартів України ДСТУ 4268:2003 та ДСТУ 4527:2006. Сформульовано авторську концепцію класифікації готельних підприємств малої місткості, яка дозволяє впорядкувати окремі види готелів за певними ознаками (бізнес-готелі, готелі за місцем розташування тощо), об'єднати споріднені поняття (конгрес-готель та конгрес-центр), уникнути суперечностей із міжнародним досвідом та рекомендаціями Всесвітньої туристичної організації при віднесенні окремих засобів розміщення (ботелі, флотелі, санаторії, хостели тощо) до конкретних груп.

Запропоновано авторську редакцію дефініцій термінів: «засіб розміщення» – будь-який об'єкт, в якому регулярно або періодично надають послуги з тимчасового розміщення; «аналогічні засоби розміщення» – колективний засіб розміщення, що складається з номерів та надає обмежені готельні послуги, включно з обов'язковим обслуговуванням; «готель» – колективний засіб розміщення, що складається з номерів та надає готельні послуги з обов'язковим обслуговуванням; «малий готель» – колективний засіб розміщення, який має номерний фонд до 50 номерів та надає готельні послуги з обов'язковим обслуговуванням; «міні-готель» – індивідуальний засіб розміщення, який має номерний фонд та надає послуги з тимчасового розміщення з обов'язковим обслуговуванням. Застосування поняття «колективний засіб розміщення» замість «підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності» дає змогу включати до групи малих готелів як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців. Поняття «індивідуальний засіб розміщення» дозволяє власникам таких засобів розміщення функціонувати на ринку у якості фізичної особи без реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності, що при вдосконаленні податкового законодавства допоможе останнім легалізувати свою діяльність. Відсутність мінімальної та встановлення максимальної кількості номерів на рівні 50-ти дозволить законодавчій базі України по засобах розміщення поступово наблизитися до європейської.

У другому розділі **«Методичні основи оцінювання організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості»** проаналізовано основні показники розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області, розроблено методичні підходи до аналізу внутрішніх інноваційних чинників організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості.

Одеська область посідає 5 місце за кількістю готельних підприємств в Україні, поступаючись АР Крим, Львівській області, м. Києву та

Дніпропетровській області. Станом на 1 січня 2014 р. на Одещині функціонувало 77 готелів та аналогічних закладів, що становить близько 6 % готельної бази України. На території Одеської області функціонує значна кількість засобів розміщення малої місткості, відомості про які не знайшли відображення в офіційних статистичних даних. Указано, що причинами такого становища є насамперед неефективна податкова політика України, труднощі проходження сертифікації (у тому числі категоризації) засобами розміщення та відсутність чіткої системи збору статистичної інформації. Установлено, що більшість засобів розміщення малої місткості позиціонують себе за допомогою термінів «міні-готель», «готельно-ресторанний комплекс», «комплекс відпочинку», «гостьовий двір», «спа-готель» тощо, що не відображено в національних стандартах України.

Виявлено сучасні тенденції розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області (табл. 1).

Таблиця 1

ГПММ в структурі готельної бази Одеської області за 2005 – 2013 рр.

№ з/п	Показники		Значення показників по роках									Абс. відх. од.	Тр. 2013/2005 р., %
			2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1	Кількість готельних підприємств, од.	Усього	49	48	46	48	47	45	54	50	57	8	116,3
		у т.ч. ГПММ	11	12	14	16	19	21	25	24	25	14	227,3
2	Частка ГПММ у загальній кількості, %		22,4	25,0	30,4	33,3	40,4	46,7	46,3	48,0	43,9	21,5 п.п.	
3	Номерний фонд готельних підприємств, номерів	Усього	2675	2719	2733	3165	2934	2878	3110	2720	2993	318	111,9
		у т.ч. ГПММ	342	382	457	498	518	482	586	535	600	258	175,4
4	Частка ГПММ у загальному номерному фонді, %		12,8	14,0	16,7	15,7	17,7	16,7	18,8	19,7	20,0	7,2 п.п.	
5	Середня місткість готельних підприємств, номерів	Усього	55	57	59	66	62	64	58	54	53	- 2	96,4
		у т.ч. ГПММ	31	32	33	31	27	23	23	22	24	- 7	77,4

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Одеській області.

Наприклад, у 2005-2013 рр. кількість ГПММ збільшилася у 2,2 рази (на 14 підприємств), а їхній загальний номерний фонд – у 1,7 рази (на 258 номерів), що значно більше, ніж у готельної бази Одеської області разом. Зворотна ситуація щодо середньої місткості номерного фонду. Якщо у 2005 р. середня місткість готелів Одещини становила 55 номерів, а ГПММ – 31 номер, то у 2013 р. 53 та 24 номери відповідно, що говорить про тенденцію до зменшення розмірів переважно ГПММ. Позитивні тенденції розвитку ГПММ свідчать про більшу ефективність їхнього функціонування порівняно з великими засобами розміщення.

Автором аргументовано застосування інноваційних засобів підвищення рівня інформаційного забезпечення ГПММ шляхом використання в малих готелях м. Одеси Інтернет-сайту та Інтернет-маркетингу для просуванні власних готельних

послуг. Пропонується розробити портал малих готелів м. Одеси і створити мультимедійну карту з позначенням на ній готелів залежно від категорії, вартості проживання, місця розташування, наявності додаткових послуг.

Функціонування ГПММ є досить складним економічним явищем, ранжувати їх за допомогою одного показника неможливо. Тому автором для прийняття раціональних управлінських рішень запропоновано імплементувати в процедуру діагностики формування, ранжування ГПММ метод таксономічного аналізу. Особливе місце серед методів цього напрямку має концепція показника рівня розвитку, згідно якої об'єкти, що досліджуються упорядковуються відносно відстані до деякої штучно сконструйованої точки, яка має назву «еталон».

У якості інструменту ранжування готельних підприємств малої місткості за вісьма факторами в роботі застосовано класичний варіант таксономічного аналізу, модифікований варіант та об'єднану оцінку з урахуванням класичної та модифікованої таксономії. Для остаточного вибору алгоритму проведення таксономічного аналізу за класичним, модифікованим й об'єднаним підходом порівняно результати кожного з них. Застосування цього методу спрямовано на розробку та надання рекомендацій щодо основних напрямків функціонування малих готелів м. Одеси.

У третьому розділі **«Формування заходів з удосконалення організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості»** здійснено експертну оцінку організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості, адаптовано інструменти аналізу готельних підприємств малої місткості до застосування на практиці, розроблено рекомендації щодо організаційно-економічного розвитку малих готелів.

Експертна оцінка організаційно-економічного забезпечення функціонування ГПММ показала, що, незважаючи на незначну кількість малих готелів (лише 11,5 %), які мають категорійність, існують офіційно некатегоровані заклади, які надають послуги на високому рівні та позиціонують себе як елітні. Установлено, що більшість ГПММ з'явилася на ринку готельних послуг м. Одеси протягом 2010-2012 рр., і контингент їхніх клієнтів складається переважно з внутрішніх туристів та громадян країн СНД, середній термін перебування яких становить 1-3 доби. Виявлено, що основними проблемами функціонування малих готелів є високі витрати на просування і рекламу власних послуг, високі податки та сезонність попиту. Розроблено перелік видів допомоги, яка може надаватися власникам та орендарям малих готелів.

Із використанням методу регресійного аналізу продіагностовано залежність середньої ціни номерів готельних підприємств малої місткості м. Одеси від 8-ми факторів: категорія готелю (x_1); вік готелю (x_2); кількість номерів (x_3); середня ціна 1м² нерухомості в районі, де збудовано готель (x_4); наявність додаткових послуг (x_5); середня площа номеру готелю (x_6); сприйняття готелю споживачем (x_7); віддаленість від моря (x_8) за даними 91 дослідженого підприємства.

Аналіз отриманих оцінок параметрів регресійного рівняння показує, що вплив факторів x_2 , x_3 , x_4 , x_8 на результат є незначним. Тому ці фактори вилучено та знайдено рівняння регресії залежно від факторів x_1 , x_5 , x_6 , x_7 , яке має такий вигляд:

$$y = -686,06 + 64,17 \cdot x_1 + 9,48 \cdot x_5 + 14,21 \cdot x_6 + 108,33 \cdot x_7$$

Проведене дослідження ринку показало, що на ринку послуг малих готелів м. Одеси присутні як засоби розміщення високої категорії, що надають якісні послуги, так і група готелів з невисоким рівнем послуг (табл. 2).

Таблиця 2

Структурні групи ГПММ м. Одеси

Групи ГПММ	ГПММ		Коливання об'єднаного показника	Ранги	
	Кількість, од.	Питома вага, %			
1	Лідери	10	11,0	0,7497 – 0,6520	1 – 10
2	Послідовники лідерів	15	16,5	0,6434 – 0,5615	11 – 25
3	Середняки	44	48,3	0,5484 – 0,4503	26 – 69
4	Аутсайтери	22	24,2	0,4495 – 0,2923	70 – 91
	Разом	91	100,0	-	-

Джерело: розраховано автором за результатами таксономічного аналізу.

У неоднорідному масиві ГПММ за допомогою таксономічного аналізу за критерієм відстані від еталона було виявлено чотири групи малих готелів: «лідери», «послідовники лідерів», «середняки», «аутсайтери». Така таксономізація дозволила підготувати рекомендації щодо подальшого розвитку ринку послуг ГПММ м. Одеси.

Для групи ГПММ «лідери» пропонується стратегія, націлена на захист свого положення, переважно за допомогою додаткових інвестицій, високопрофесійних дій персоналу, надання якісних, у тому числі додаткових послуг.

Стратегічним завданням групи ГПММ «послідовники лідерів» є постійний моніторинг своїх слабких і сильних сторін, застосування стратегії боротьби за лідерство, збільшення своєї частки на ринку до максимуму, опанування нових привабливих сегментів, організація філій.

Готельні підприємства малої місткості групи «середняки» зацікавлені вступати в об'єднання типу асоціації, кластери, мережі, що пояснюється їхнім бажанням не тільки позиціонувати унікальність власного готельного продукту на ринку, але й користатися перевагами інтегрування з подібними підприємствами.

Група ГПММ «аутсайтери» приречена перманентно захищати свої ринкові позиції, концентруючи інвестиції у тих сегментах, де є суттєва норма прибутку і відносно невеликий ризик. Підприємства цієї групи характеризується нестабільністю й хиткими показниками розвитку, залежністю від загальної політики та впливу держави на малий бізнес, але можуть розглядатися як потенційні учасники асоціації малих готелів м. Одеси (рис. 2).

Визначальна роль при створенні асоціації малих готелів м. Одеси має належати групі ГПММ «середняки», що обумовлено стратегіями, які обирають різноманітні групи залежно від привабливості ринку та власної конкурентоспроможності.

Рис. 2. Структурно-функціональна модель діяльності асоціації малих готелів м. Одеси

Джерело: розроблено автором.

Основними перевагами, які отримують готелі від членства в асоціації, є: організація участі у професійних виставках на території України, СНД і за кордоном; організація участі в конференціях, семінарах і круглих столах з представниками державної влади, туристичних фірм і ЗМІ; видання єдиного каталогу та довідників; організація єдиної рекламної кампанії бренду; організація єдиного Internet-сайту і центру on-line бронювання послуг малих готелів;

проведення комплексного аудиту малих готелів або їх окремих служб із розробкою пропозицій для поліпшення роботи; надання консультацій із практичних питань провадження сертифікації і категоризації послуг; підбір, навчання та підвищення кваліфікації персоналу; установа пільгових умов у договорах із постачальниками товарів і послуг; підвищення коефіцієнту використання номерного фонду.

Аналіз змін, що відбулися в зовнішньому середовищі, на макро- і мезорівнях за період дослідження, визначення можливостей і загроз, пов'язаних зі змінами нормативно-правової бази ГПММ, розробка найбільш ефективних способів управління й взаємодії елементів системи довели, що синергетичний ефект розширення функціональних можливостей готельних підприємств малої місткості забезпечується створенням асоціації малих готелів м. Одеси.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і розробки методичних та практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості. Основні результати дисертаційної роботи дозволили зробити такі висновки:

1. Визначено сутність та зміст організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості як цілісного процесу взаємодії елементів організаційного та економічного впливу на діяльність підприємства у вигляді методів, механізмів, важелів, інструментів та заходів щодо планування, фінансування, управління. Реалізація такого процесу дозволяє не тільки узгоджувати, коригувати, урахувувати та реалізовувати весь спектр власних інтересів, але й сприяти створенню синергетичного ефекту розширення функціональних можливостей готельних підприємств малої місткості.

2. Розглянуто, проаналізовано й узагальнено сучасні концепції, сформульовано власні науково-теоретичні концептуальні підходи до класифікації засобів розміщення, які, на відміну від наявних, ґрунтуються на критичному аналізі термінологічного апарату національних стандартів у готельному господарстві та інших нормативно-правових актів України про туризм з урахуванням міжнародного досвіду, практичне застосування яких дозволить удосконалити процедуру провадження добровільної сертифікації послуг розміщення.

3. Проаналізовано стан інституційного механізму регулювання готельного бізнесу, встановлено недосконалість і невідповідність норм чинного законодавства щодо підтримки його малих форм та запропоновано заходи щодо вдосконалення статистичної звітності засобів розміщення, зокрема готельних підприємств малої місткості, та посилення контролю за здійсненням готельної діяльності з боку органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у сфері туризму.

4. Проведено порівняльний аналіз стану й тенденцій розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області в контексті організаційно-економічного забезпечення їхньої діяльності, що дозволило ідентифікувати їхню структуру шляхом виокремлення підсистем: «лідери», «послідовники лідерів», «середняки», «аутсайтери».

5. Обґрунтовано значний вплив на функціонування готельних підприємств малої місткості внутрішніх інноваційних чинників, до яких належать створення спільного готельного продукту, використання інформаційних і управлінських систем, корпоративні системи бронювання, закупівля за оптовими цінами тощо, що прискорює реакцію на ті процеси, якими ГПММ не можуть управляти самостійно. Пропонується створення мультимедійної карти із позначенням на ній готелів залежно від категорійності, вартості проживання, місця розташування, наявності додаткових послуг, що надаються готелем.

6. Доведено, що вимогам систематизації та вдосконалення процесу оцінювання функціонування готельних підприємств малої місткості найкраще задовольняє таксономічний метод порівняльного багатовимірного аналізу. Для побудови оптимальних планів збору, систематизації та обробки статистичних даних, отримання наукових і практичних висновків було використано програмний продукт STATISTICA (V 10).

7. З метою виявлення характеру і структури взаємозв'язків між компонентами досліджуваних ГПММ як багатовимірних об'єктів розроблено і впроваджено методіку оцінювання стану організаційно-економічного забезпечення їхнього функціонування з застосуванням методу експертних оцінок шляхом анкетування експертів, до складу яких включено людей із різним типом мислення.

8. Сегментування готельних підприємств малої місткості дозволило обґрунтувати авторські рекомендації щодо практичного поліпшення організаційно-економічного забезпечення, які полягають, зокрема, у пропозиції створення асоціації малих готелів м. Одеси. Запропоновано структурно-функціональну модель діяльності асоціації малих готелів м. Одеси. Таке об'єднання дозволить успішно вирішити значну частину гострих господарських питань, таких, як економія на закупівлі малоцінних предметів і швидкозношуваних матеріалів, пошук і набір персоналу, аутсорсинг непрофільних послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи в колективних монографіях:

1. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / під заг. ред. В. Г. Герасименка. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с. (20,9 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 3,9 д.а.: у розділі 3.1. «Аналіз термінологічного апарату у сфері надання готельних послуг». – С. 86-96 (зроблено порівняльний аналіз нормативно-правових документів України про засоби розміщення); у розділі 3.2. «Особливості функціонування ринку послуг малих готелів в Одеському регіоні». – С. 108-146 (проведено експертне оцінювання забезпечення функціонування готельних*

підприємств малої місткості); у розділі 3.4. «Тенденції розвитку ринку готельних послуг Одеського регіону». – С. 158-169 (проведено аналіз основних показників розвитку готельного бізнесу Одеського регіону).

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Гусева О. В. Характеристика ринка гостиничних услуг Одесского региона / О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – №4 (60). – С. 78-83 (0,3 д. а.).

3. Гусева О. В. Структура ринку засобів розміщення туристів Одеського регіону / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – №20 (76). – С. 3-13 (0,5 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,25 д.а.: проаналізовано розподіл готельних підприємств м. Одеси залежно від категорії.*

4. Гусева О. В. Проблеми функціонування малих готелів в Україні / О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОДЕУ, 2009. – №5 (83). – С. 216-226 (0,5 д. а.).

5. Гусева О. В. Ціни як індикатор ділової активності на ринку готельних послуг крупного міста / О. В. Гусева // Вісник соціально-економічних досліджень. / Одес. держ. екон. ун-т; Редкол.: проф. Зверяков М. І., проф. Ковальов А. І. та ін. – Одеса: ОДЕУ, 2010. – № 39. – С. 44-51 (0,6 д. а.).

6. Гусева О. В. Управління розвитком малих готелів в Одеському регіоні / О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОДЕУ, 2011. – № 10 (135). – С. 210-220 (0,5 д. а.).

7. Гусева О. В. Дослідження цінової політики малих готелів м. Одеси / О. В. Гусева // Науковий вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки» – Хмельницький: ХНУ, 2011. – № 6. – Т. 1. – С. 155-159 (0,3 д. а.).

8. Гусева О. В. Міжнародний досвід створення готельних підприємств малої місткості / О. В. Гусева // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – Ужгород: УжНУ, 2011. – Спецвипуск 33. – Ч. 3. – С. 69-74 (0,6 д. а.).

9. Гусева О. В. Аналіз термінологічного апарату національних стандартів України по засобах розміщення туристів / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Науково-практичний журнал Економіка Криму. – Симферополь: ТНУ, 2011. – №3 (36). – С. 40-45 (0,4 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,2 д. а.: зроблено пропозиції щодо вдосконалення державної класифікації засобів розміщення.*

10. Гусева О. В. Прецеденти нормативно-правового забезпечення діяльності малих готелів в Україні / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – №4 (52). – С. 207-214 (0,6 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,3 д. а.: виявлено основні проблеми, пов'язані з відсутністю правового статусу малих готелів в Україні.*

11. Гусева О. В. Економіко-математична модель цінової політики малих готелів м. Одеси / О. В. Гусева // Науковий вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – № 3 (57). – С. 228-232 (0,6 д. а.).

12. Гусева О. В. Доцільність створення асоціації малих готелів середнього класу / О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – № 15 (167). – С. 3-14 (0,5 д. а.).

Публікації у виданнях іноземних держав та виданнях України, що включені до наукометричних баз:

13. Гусева О. В. Организационно-правовые основы создания гостиничных предприятий малых форм / О. В. Гусева // Молодежь в науке – 2009: прил. к журн. «Весті Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі». В 5 ч. Ч. 2. Серия гуманитарных наук / редкол.: А. А. Коваленя (гл. ред.), В. В. Гниломедов и др. – Минск: Беларус. навука, 2010. – С. 382-387. – ISBN 978-985-08-1136-3 (0,7 д. а.).

14. Гусева О. В. Проблеми визначення малих готелів як підприємств в Україні / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Сборник научных трудов Sworld. Материалы международной научно-практической конференции «Современные направления теоретических и прикладных исследований 2013». – Вып. 1. – Т. 44. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2013. – С. 61-65 (0,3 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,15 д. а.: пропонуване визначення термінів «малий готель» та «міні-готель», обґрунтовано розподіл малих готелів по групах.*

15. Гусева О. В. Факторы возникновения малых гостиниц / О. В. Гусева // Сфера сервиса: состояние, эффективность, инновации. Сборник научных трудов по результатам конференций, проведенных в Кировском филиале в 2012 году (г. Киров, Кировский филиал ФГБОУ ВПО «СПбГУСЭ») Вып. 6. – Киров: Экспресс Принт, 2013. – С. 59-67 (0,5 д. а.).

Публікації за результатами участі в конференціях:

16. Гусева О. В. Инновации как способ повышения конкурентоспособности предприятий гостиничного хозяйства / О. В. Гусева // Материалы Международной научно-практической конференции «Индустрия гостеприимства в странах Европы» (г. Симферополь – Ялта, 28 декабря 2007 – 2 января 2008 г). – Симферополь: Крымский институт бизнеса, 2008. – С. 110-113 (0,2 д. а.).

17. Гусева О. В. Совершенствование сферы гостеприимства Одесского региона в период подготовки к «Евро – 2012» / О. Гусева, Н. Сухина // Материалы X Международной научно-практической конференции студентов, магистрантов, аспирантов и молодых ученых «Проблемы и перспективы развития отечественного внутреннего и въездного туризма: природная материально-техническая база, экономическая и социальная эффективность» (г. Донецк, 6-7 мая 2008 г.). – Донецк: НОРД Компьютер, 2008. – С. 181-183 (0,3 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,15 д. а.: проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку підприємств готельного господарства Одеського регіону.*

18. Гусева О. В. Создание сетей гостиничных предприятий малых форм как перспектива развития гостиничного бизнеса / О. В. Гусева // Материали

II Міжнародної науково-практичної конференції «Індустрія гостинності у країнах Європи» (м. Сімферополь, 26-28 грудня 2008 р.). – Сімферополь: Центр розвитку освіти, науки та інновацій, 2008. – С. 155-158 (0,3 д.а.).

19. Гусева О. В. Установление категории отелям и другим объектам, предназначенным для предоставления услуг временного размещения, как фактор трансформации гостиничного рынка Украины / О. В. Гусева // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Індустрія гостинності у країнах Європи» (м. Сімферополь, 4-6 грудня 2009 р.). – Сімферополь: ВіТроПринт, 2009. – С. 142-148 (0,5 д. а.).

20. Гусева О. В. Особливості маркетингової діяльності готельних підприємств / О. В. Гусева // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком підприємництва в сучасних умовах» (м. Сімферополь, 6-9 жовтня 2010 р.). – Сімферополь: ДАЙПИ, 2010. – С. 126-128 (0,2 д. а.).

21. Гусева О. В. Державне регулювання у сфері готельного бізнесу / О. В. Гусева // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Стан та перспективи інформаційно-інноваційного розвитку туристичних послуг» (м. Святогірськ, 24-26 вересня 2010 р.). – Донецьк: Ін-т турист. бізнесу, 2010. – С. 176-181 (0,3 д. а.).

22. Гусева О. В. Доцільність застосування матричних методів для оцінки конкурентоспроможності малих готелів / О. В. Гусева // Матеріали за VIII міжнародна научна практична конференція, «Бъдещите изследвания –2012» (17-25 февруари). – Том 6. Икономики. – София: Бял ГРАД-БГ ООД, 2012 – С. 76-81 (0,3 д. а.).

23. Гусева О. В. Оцінка конкурентоспроможності малих готелів на основі матриці GE/McKinsey / О. В. Гусева // Materialy VIII mezinarodni vedecko – prakticka konference «Veda a technologie: krok do budoucnosti – 2012» (27 unora – 05 brezen 2012 roku). – Dil 7. Ekonomicke vedy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o – S. 25-32 (0,3 д. а.).

24. Гусева О. В. Визначення конкурентних стратегій для різних класів малих готелів / О. В. Гусева // Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Naukowa myśl informacyjnej powieki – 2012» (07-15 marca 2012 roku). – Volume 8. Ekonomiczne nauki: Przemysł. Nauka i studia. – S. 29-34 (0,3 д. а.).

25. Гусева О. В. Особливості функціонування ринку послуг малих готелів в Одеському регіоні / О. В. Гусева // Матеріали одиннадцятої Всеукраїнської научно-практичної конференції студентів, аспірантів і докторантів «Менеджмент підприємницької діяльності» (4-5 апреля 2013 г.). – Сімферополь: ДИАЙПИ, 2013. – С. 325-326 (0,1 д. а.).

26. Гусева О. В. Тенденції ринку готельних послуг Одеського регіону / О. В. Гусева // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Організація діяльності підприємств туристичної індустрії в умовах інтеграційних процесів» (м. Тернопіль – Форос, 16-18 квітня 2013 р.). – Тернопіль: СПД-ФО Шпак, 2013. – С. 105-107 (0,1 д. а.).

27. Гусєва О. В. Формування мережі малих готелів у контексті впровадження організаційних інновацій / С. С. Галасюк, О. В. Гусєва, К. А. Галасюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 45-річчю факультету міжнародної економіки «Актуальні проблеми розвитку економіки в контексті глобальних викликів» (19-20 вересня 2012 р.). – Одеса: Атлант, 2013. – С. 257-259 (0,3 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,1 д. а.: пропонуване створення мережі малих готелів.*

28. Гусєва О. В. Заходи щодо забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств готельного господарства Одеської області / С. С. Галасюк, О. В. Гусєва // Матеріали I міжнар. наук.-практ конф. «Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи» (29-30 травня 2014 р.). – Одеса: ОНЕУ, 2014. – С. 66-68 (0,1 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,05 д. а.: зроблено порівняння показників діяльності підприємств готельного господарства Одещини з аналогічними результатами по інших адміністративно-територіальних підрозділах України.*

29. Гусєва О. В. Особливості функціонування готельних підприємств малої місткості в конкурентному середовищі / С. С. Галасюк, О. В. Гусєва // Матеріали III між нар. наук.-практ. конф. «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (18-19 вересня 2014 р.). – Одеса: Атлант, 2014. – С. 16-18 (0,1 д. а.). *Особистий внесок здобувача – 0,05 д. а.: проаналізовані основні показники розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеському регіоні.*

АНОТАЦІЯ

Шикіна О. В. Організаційно-економічне забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2015.

У дисертації дано сутнісну характеристику організаційно-економічного забезпечення функціонування засобів розміщення малої місткості. Досліджено класифікацію засобів розміщення та внесено пропозиції щодо її структурної перебудови. Узагальнено недоліки нормативно-правового забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості в Україні.

Розраховано показники розвитку готельних підприємств малої місткості в Одеській області з виявленням загальних тенденцій. Виявлено можливість застосування методу експертних оцінок та апробовано методичний підхід до аналізу функціонування готельного підприємства малої місткості з використанням багатовимірних статистичних методів для ранжування малих готелів.

Висвітлено основні проблеми в діяльності малих готелів та визначено шляхи їхньої підтримки. Проведено сегментування готельних підприємств за допомогою таксономічного аналізу та надано рекомендації щодо їх упровадження в діяльність

малих готелів. Запропоновано заходи підвищення ефективності функціонування малих готелів м. Одеси.

Ключові слова: малий готель, засоби розміщення, організаційно-економічне забезпечення, асоціація малих готелів, готельна послуга, ціни на готельні послуги.

АННОТАЦІЯ

Шикина О. В. Организационно-экономическое обеспечение функционирования гостиничных предприятий малой вместимости. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2015.

В диссертации дана сущностная характеристика организационно-экономического обеспечения функционирования средств размещения малой вместимости на основании систематизации основных факторов их развития, позволяющая охарактеризовать основные проблемы и перспективы. Исследована классификация средств размещения и внесены предложения по ее структурной перестройке. Обобщены недостатки нормативно-правового обеспечения функционирования гостиничных предприятий малой вместимости в Украине. Усовершенствованы научно-теоретические подходы к классификации средств размещения, основывающиеся на анализе терминологического аппарата национальных стандартов в сфере гостеприимства и других нормативно-правовых актов с учетом международного опыта. Усовершенствованы определения таких понятий, как «средство размещения», «аналогичное средство размещения» и «гостиница», содержащиеся в нормативно-правовых документах действующего законодательства. Также предложены определения понятий «малая гостиница» и «мини-отель», позволяющие использовать данные термины для установления определенных требований по развитию деятельности гостиничных предприятий и других средств размещения малой вместимости.

Рассчитаны показатели развития гостиничных предприятий малой вместимости в Одесской области с выявлением общих тенденций на основании исследования официальных статистических данных за 2005-2013 гг. Аргументировано применение инновационных средств повышения уровня информационного обеспечения гостиничных предприятий малой вместимости путем использования в малых гостиницах г. Одессы Интернет-сайта и Интернет-маркетинга для продвижения собственных гостиничных услуг. Для принятия рациональных управленческих решений предлагается имплементировать в процедуру диагностики формирования, ранжирования гостиничных предприятий малой вместимости метод таксономического анализа.

Предложен авторский подход к анализу функционирования гостиничных предприятий малой вместимости, использующий метод экспертных оценок для выявления современного состояния и проблем развития малых гостиниц с учетом

основных видов помощи, ожидаемых руководителями малых средств размещения. Проведен регрессионный анализ зависимости ценовой политики гостиничных предприятий малой вместимости от ряда факторов. Проведено сегментирование гостиничных предприятий малой вместимости по группам с использованием таксономического анализа (классического, модифицированного и объединённого), базирующегося на определенных признаках (категория отеля, средняя цена номера, уровень предоставления дополнительных услуг, коэффициент восприятия отеля потребителем и т.д.) для формирования программы создания ассоциации малых гостиниц на основе группы «средняки» в Одесском регионе.

Разработана структурно-функциональная модель деятельности ассоциации малых гостиниц г. Одессы, вступление в которую позволит существенно повысить коэффициент использования номерного фонда малым гостиницам при сохранении их хозяйственной независимости. Предложены меры повышения эффективности функционирования малых гостиниц г. Одессы.

Ключевые слова: малая гостиница, средства размещения, организационно-экономическое обеспечение, ассоциация малых гостиниц, гостиничная услуга, цены на гостиничные услуги.

ANNOTATION

Shykina O. V. Organizational and Economic Support of Small Capacity Hotel Enterprises Operation. – Manuscript.

The dissertation for the Candidate of Economic Sciences degree on specialty 08.00.04 – Economics and Enterprises Management (by the types of economic activity). Odessa National Economic University. – Odesa, 2015.

The dissertation includes essential characteristics of organizational and economic support of small capacity accommodation operation. The classification of accommodation is investigated and suggestions for its restructuring are made. The shortcomings of legal support of small capacity hotel enterprises operation in Ukraine are generalized.

The rates of small capacity hotel enterprises performance in Odesa region are calculated and common trends are identified. The possibility of expert judgment method using is revealed and the methodical approach to the analysis of the small capacity hotel enterprises operation using multivariate statistical methods for small hotels ranking is tested.

The author highlights the main problems existing in the small hotels operation and the ways of their support. A segmentation of hotel enterprises using taxonomic analysis is done and the recommendations for the small hotels operation are given. The measures to enhance the operation of small hotels of Odesa are provided.

Key words: small hotel, accommodation, organizational and economic support, the association of small hotels, hotel services, prices for hotel services.